

Årsmelding 2017

Agder lagmannsrett ønsker med denne årsmeldingen å gi en kort presentasjon av arbeidet i domstolen i 2017. Målgruppen er ikke først og fremst andre domstoler og de profesjonelle aktørene, men de som på forhånd ikke har inngående kjennskap til domstolens arbeid. Tanken er at meddommere, lagrettemedlemmer, parter, vitner og andre som kommer i kontakt med domstolen som skoleklasser etc., gjennom denne årsmeldingen skal bli bedre kjent med Agder lagmannsrett og våre oppgaver. Vi viser for øvrig til våre nettsider på www.domstol.no/agder

Agder lagmannsrett er ankeinstansen for Agder lagdømme, og er den tredje største av de seks lagmannsrettene i Norge. Lagdømmet dekker de tre lagsoknene Vestfold, Telemark og Aust- og Vest-Agder. Lagsoknene omfatter til sammen ti tingretter. Agder lagmannsrett er også ankeinstans for de seks jordskifterettene som hører under Agder jordskiftedømme.

Lagmannsretten har kontorlokalene sine i Skien, og alle ansatte har sin faste arbeidsplass i tinghuset der. De fleste ankeforhandlingene blir holdt i rettssalene til lagmannsretten i tinghusene i Tønsberg, Skien, Arendal og Kristiansand. I 2017 ble en noe større andel av ankeforhandlingene holdt i lokalene i Skien, som innsparingstiltak for domstolen.

Organisasjon

Bemanning

Agder lagmannsrett har per 31.12.2017, tildelt 39 årsverk: Førstelagmann, lagmann, 20 lagdommerembeter, 1 jordskiftelagdommer, 1 administrasjonssjef, 1 jordskifteutreder og 12,8 saksbehandlerstillinger.

Domstolen ledes av en ledergruppe bestående av førstelagmann, lagmann og administrasjonssjef.

I 2017 hadde domstolen følgende ansatte:

Førstelagmann Dag Bugge Nordén
Lagmann Reidun Wallevik

Administrasjonssjef:

Mette Aasland

Lagdommere:

Hanne Helle Arnesen, Anders Bahr, Odd Douzette, Anne-Kristine Hagli (sluttet 31. desember), Rune Bård Hansen, Asbjørn Nes Hansen, Jan Helliesen (sluttet 31. juli), Erland Henriksen (sluttet 30. juni), Erik N. Holth, Tone Kleven, Karl-Einar Knudsen, Guro Vale Kvavik, Øistein Langbakk, Marianne Linnestad, Arne Lyng, Helge Nilsen, Jan Morten Olsen, Nils Ole Simonsen, Espen Ødegaard, Paal Christian Aartun og Maria Torvund (begynte 16. oktober).

Anne Kamilla Silseth var konstituert lagdommer i perioden 13.09.-12.12. 2017.

Jordskiftelagdommer:

Trond Magne Movik

Jordskifteutreder:

Linnea Haave Rønholt

Saksbehandlere:

Eva B. Christensen (sluttet 31. desember), Liv Berit Hanssen, Inger Hovstø, Liv B. Kempen, Anne Lene Grini Kvam, Bente Nerli Myhra, Ellen K. Siljan Nyhus, Ingeborg Slaathaug, Siv A. Strømmodden, Lisbeth Røra Stulen, Kristin Unneberg Tangvald, Heidi Viken, Agathe Duun Grande (sluttet 31. mai) og Thomas Isaksen (begynte 1. august).

Vikar fra februar 2017:

Nina Sem

Rettsbetjenter:

Tinghuset i Skien: Kjell Øksholt og Arne Kleiv.

Tinghuset i Tønsberg: Tor Inderaak og Vigdis Ugland Nasset, som ble pensjonist i løpet av året. Torunn Skjæveland overtok etter Vigdis Ugland Nasset.

Tinghuset i Arendal: Steinar Johnsen og Harald Ivar Emanuelson.

Tinghuset i Kristiansand: Per Arnfinn Pedersen og Nandrup Einar Abrahamsen. Sistnevnte ble pensjonist i løpet av året og Paul Magne Lunde overtok.

Lagmannsretten har i tillegg benyttet 13 ekstraordinære lagdommere i 2017. Ekstraordinære dommere er pensjonerte jurister, fortrinnsvis dommere, som kan tilkalles til den enkelte sak.

Ekstraordinære lagdommere

Lagdommer Ivar Danielsen, lagdommer Rune Jensen, lagdommer Torgeir Lilleland, tingrettsdommer Gunnar S. Andreassen, sorenskriver Jens Kristian Elstad, sorenskriver Tor Gjone, tingrettsdommer Nils Henrik Johansen, sorenskriver Harald Jølle, tingrettsdommer Arve Lien, førstelagmann Bjørn Solbakken, sorenskriver Stig Viken, lagdommer Jan Helliessen og lagdommer Erland Henriksen.

Rettsbetjenter

I enkelte saker, særlig i større straffesaker, deltar en rettsbetjent. Rettsbetjentens oppgave er å bistå retten og de andre aktørene med praktiske gjøremål under rettsmøtet. Han/hun vil blant annet ta hånd om vitnene, herunder ta imot krav på godtgjørelse, utgiftsdekning og så videre.

Vitnestøtter

Det å skulle vitne i en rettssak kan virke uvant for de fleste. Norges Røde Kors og Domstoladministrasjonen har inngått en rammeavtale om etablering av vitnestøtteordning ved domstolene. En vitnestøtte er en frivillig person som bistår personer som skal vitne i en rettssak. Vitnestøtten yter først og fremst medmenneskelig støtte, sørger for å gi praktisk informasjon og veiledning til vitnene både før og umiddelbart etter rettsmøtet, og noen ganger også under rettsmøtet. Vitnestøtten er nøytral og upartisk i den aktuelle rettssaken og har taushetsplikt.

Et trygt vitne er et godt vitne er motto for vitnestøtteordningen. Vitnestøtten kan forklare hvilke roller de ulike aktørene i rettsalen har og hvor de sitter. Vitnestøtten vil også kunne forklare hva som skal skje i rettsalen. Da blir vitnene tryggere i en uvant situasjon og får konsentrert seg om det de skal fortelle. Dermed får dommerne et godt grunnlag for sin avgjørelse i saken og ordningen bedrer rettssikkerheten.

Det er nå vitnestøtteordning med Norges Røde Kors ved samtlige faste rettssteder i lagdømmet; Skien, Arendal, Tønsberg og Kristiansand. I Kristiansand var det inntil senhøsten 2017 tilbud om vitnestøtter fra *Rådgivningskontoret for kriminalitetsofre*, men fra november 2017 ble også Kristiansand omfattet av avtalen med Norges Røde Kors.

I 2017 ble vitnestøtteordningen (samarbeidet mellom Norges Røde Kors og Domstoladministrasjonen) tildelt den internasjonale prisen *Crystal Scales of Justice 2017*. Prisen ble delt ut av Europarådet gjennom *European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)*. Utdelingen av prisen foregikk ved *Judicial Institute for Scotland* i Edinburgh 27. oktober under feiringen av European Day of Justice. Målet med prisen er å fremme innovativ og god praksis som bidrar til økt kvalitet og effektivitet i rettssystemet, med særlig fokus på god effekt for brukerne.

Fem medarbeidere har sluttet i 2017:

Erland Henrichsen

Erland Henrichsen er født 21. juni 1947 og ble utnevnt som lagdommer i Agder 15. mars 1996. Før det var han fra 1983 til 1996 advokat i Bøndernes Bank og hos S.D Cappelen ANS på Ulefoss. Etter juridisk embetseksamen i 1978 arbeidet han etter en kort periode i Landbruksdepartementet som kontorsjef i Statens Reindriftsorganisasjon i Alta, og han var dommerfullmektig i Hammerfest herredsrett.

I lagmannsretten er det en ordning som innebærer at dommere som går av med pensjon kan konstitueres som såkalt ekstraordinær lagdommer inntil de fyller 73 år. Etter at Erland fratrådte sitt faste embete ved oppnådd aldersgrense på 70 år i sommer, har han fortsatt som ekstraordinær lagdommer.

Jan Helliesen

Jan Helliesen er født 18. juli 1947. Han ble utnevnt i fast embete som lagdommer i Agder 13. mai 2011. Han hadde da vært konstituert som lagdommer siden 19. august 2008. Jan var også konstituert som lagdommer i Agder i kortere tidsrom i 1992, 2002 og 2003. Før han kom til lagmannsretten var han fra 1995 dommer i Sandefjord tingrett. Han har etter juridisk embetseksamen i 1976 hatt en variert juridisk karriere med ulike stillinger i påtalemyndigheten og som politiinspektør i Justisdepartementet.

Han var dommerfullmektig i daværende Tinn og Heddal herredsrett på Notodden og konstituert som dommer i Tønsberg byrett. I årene 1991 til 1994 var han spesialrådgiver og sekretær for Kredittilsynets Granskingsutvalg som utredet ansvarsforholdet i norske banker og kredittinstitusjoner med soliditetsproblemer på 1980-tallet.

Etter at han fratrådte sitt faste embete ved oppnådd aldersgrense på 70 år i sommer, har Jan i likhet med Erland Henrichsen vært konstituert som ekstraordinær lagdommer.

Anne-Kristine Hagli

Anne-Kristine Hagli er født 11. februar 1951. Hun ble utnevnt som lagdommer i Agder 13. oktober 2006. Frem til hun kom til lagmannsretten, var Anne-Kristine dommer i Nedenes herredsrett/Aust-Agder tingrett i Arendal fra 1993. Etter juridisk embetseksamen i 1977 hadde Anne-Kristine stillinger i Miljøverndepartementet, hos fylkesmannen og underviste ved Nordland Distrikthøyskole i Bodø. Fra 1987 til hun begynte som dommer i 1993 drev hun egen advokatpraksis i Arendal.

Agathe Duun Grande

Agathe Duun Grande er født 8. mai 1953. Hun begynte i lagmannsretten 22. juni 1999 i fast stilling som konsulent/driftskoordinator. Denne stillingen hadde hun frem til 31. mai 2017, da hun gikk av med AFP-pensjon. Før Agathe kom til lagmannsretten hadde hun sin yrkeserfaring hovedsakelig fra Miljøverndepartementet, hvor hun var ansatt fra 1972 til 1997. Mot slutten av 1997 flyttet hun tilbake til Skien og arbeidet noen måneder som vikar for Manpower, før hun søkte ledig stilling i lagmannsretten. Hennes arbeids- og ansvarsområde har hovedsakelig vært innenfor drift og vedlikehold av lagmannsrettens IT-systemer. I tillegg har Agathe vært lagmannsrettens fotograf og har tatt utallige flotte bilder av begivenheter gjennom årenes løp.

Eva Therese Helene Breivik Christensen

Eva B. Christensen er født 8. desember 1955 og hadde sin siste arbeidsdag 31. desember 2017, da hun gikk av med AFP-pensjon. Eva har vært fast ansatt som saksbehandler i domstolen siden 4. august 1986. Før hun kom til Agder lagmannsrett hadde hun en bakgrunn som kontorist ved Ullevål sykehus og kontorassistent ved kriminalavdelingen ved Oslo politikammer. Eva har vært innom de aller fleste arbeidsoppgavene som saksbehandler i lagmannsretten. De siste årene jobbet hun med straffesaker som sakssekretær, noe som også innebar protokollførertjeneste i lagrettesaker.

Helse, miljø og sikkerhet

Det ble gjennomført vernerunde i domstolen, og sikkerhetsarbeidet følges opp overfor nyansatte.

Det ble i samarbeid med Nedre Telemark tingrett, gjennomført førstehjelpskurs med repetisjon av hjertestarter.

Det ble arrangert *Sikkerhetsdag* i samarbeid med Nedre Telemark tingrett. Ett av temaene var *konflikthåndtering og selvivaretagelse i møte med personer i krise*. Foredragsholder var psykolog ved Distriktpsykiatrisk senter (DPS) i Skien, og fokuset var hvordan personer i krise kan opptre, hvordan man kan møte personer i krise og hvordan man kan bearbeide påkjenninger i etterkant. Et annet tema som ble satt på dagsorden var *sikkerhet på sosiale medier*. I dagens samfunn er dette et høyst aktuelt tema, ikke minst for domstolansatte. Gulating lagmannsretts sikkerhetssjef holdt et foredrag om dette, spesielt med tanke på bevisstgjøring og forebygging av uønskede hendelser.

Kompetanse

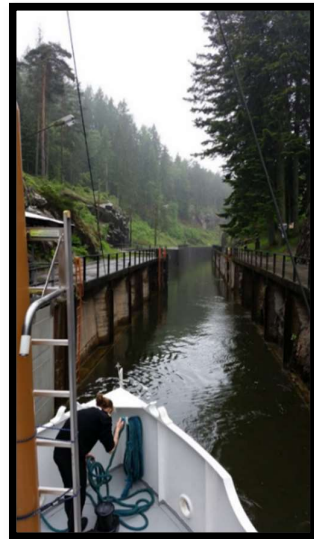
Domstolen benytter flere av opplæringstiltakene som arrangeres av Domstoladministrasjonen. I tillegg arrangeres flere temadager og møter lokalt og regionalt.

Det var to dommere som hadde studiepermisjoner i løpet av året; Arne Lyng og Jan Morten Olsen. Etter planen var det fire lagdommere som skulle hatt permisjon, men på grunn av noe langtidssykemelding og stort arbeidspress ble dette begrenset til to.

Arne Lyng hadde selvstudium i saksforberedelse til, og gjennomføring av ankeforhandling i sivile- og straffesaker. I studiet la han særlig vekt på grunnprinsippene for saksbehandling, habilitet, ankenektelse, tilskjæring og effektiv gjennomføring gjennom bruk av saksforberedende møter, tidsplaner, bevisavskjæring og bruk av elektroniske dokumenter. Han besøkte Oslo tingrett, hvor han fikk veiledning om bruk av Aktørportalen og fordeler med forskjellig type utstyr som PC og ipad. Til sitt eget bruk skrev han en kortfattet elektronisk «håndbok» for saksforberedelse i sivile- og straffesaker, med vekt på henvisninger til lovbestemmelser, rettsavgjørelser og forarbeider. Alle henvisninger har "hyperkoblinger" slik at man kan kobles direkte opp til Lovdata fra dokumentet. Håndboken er nå et nyttig verktøy i hans arbeidshverdag.

Sosialt arrangement

Det ble arrangert sommerseminar 9. juni på Telemarkskanalen med båten M/S Skarsfos fra Skien til Norsjø og retur. Været var ikke helt på vår side denne dagen, men det var likevel en flott tur i nære omgivelser og med kulturhistorisk orientering om Telemarksvassdraget underveis. Dagen ble avsluttet med middag på Adminiet i Porsgrunn, hvor det også ble holdt en markering i forbindelse med at tre av de ansatte skulle gå av med pensjon. Tidligere ansatte ved lagmannsretten (pensjonistene) ble også invitert med til denne markeringen.

På vei opp Skiensvassdraget ved Løveid sluse. Sluseanlegget ved Skotfoss har tre kammer med en løftehøyde på 10,3 meter opp til Norsjø 15,3 moh.

M/S Skarsfos.

Adminiet Porsgrunn, Herøya.

Førstelagmannsmøte

En gang i året arrangeres det *førstelagmannsmøte* hvor landets førstelagmenn, lagmenn og administrasjonssjefer deltar. Denne gangen var Agder lagmannsrett arrangør og samlingen ble holdt i Kragerø med utflukt til Jomfruland.

Omvisning på Jomfruland, her ved fyrstasjonen.

Beitedyr holder kulturlandskapet i hevd.

Gammel tåkelur ved fyrstasjonen.

Vitnestøttesamlinger

Agder lagmannsrett samarbeider med tingrettene om vitnestøtteordningen ved våre faste rettssteder i lagdømmet; Skien, Arendal, Tønsberg og Kristiansand.

I Skien var det i løpet av året 13 vitnestøtter som bisto totalt 219 vitner, hvorav 16 vitner for lagmannsretten. Vitnestøttene får intern opplæring når de begynner. I tillegg arrangeres det to årlige samlinger. Først et oppstartsmøte etter sommeren, og mot slutten av året inviteres det til julelunsj med litt faglig påfyll. I løpet av 2017 ble vitnestøttene også invitert til å delta på sikkerhetsdagen (se omtale under HMS - sikkerhet).

Norges Røde Kors arrangerte regional vitnestøttesamling i Stavern 9. november for vitnestøttene i Vestfold, Telemark, Aust- og Vest-Agder. Der ble det bl.a. presentert hvilke erfaringer man hadde ved bruk av vitnestøtteordningen, samt vitnestøttepoolen man har opprettet i Vestfold. Det ble også fokusert på temaet kommunikasjon, spesielt om oppfølgingssamtaler med vitner.

Carola Ruud, Rådgiver Kriminalomsorg, Norges Røde Kors.

Vitnestøttesamling i Stavern.

Rettsbetjentsamling

Rettsbetjentene er viktige tilretteleggere ved ankeforhandlingene, spesielt ved de større sakene der det er mange personer involvert. Det er nyttig med anledning til erfaringsutveksling for alle stillingsgrupper, også for de som er rettsbetjenter. I en hektisk hverdag, hvor ankeforhandlingene følger stramme tidsplaner, er det ikke alltid like lett å finne tid til å avklare spørsmål man lurert på. Det ble derfor holdt en samling for alle rettsbetjentene i Agder lagdømme, hvor ledelsen og saksbehandlerne deltok. Samlingen ble holdt i lokalene i Skien, med etterfølgende middag og markering av at to av rettsbetjentene gikk av med pensjon i løpet av året.

Lokaler

Agder lagmannsrett har to egne rettssaler i hvert av tinghusene i Kristiansand, Tønsberg og Skien. I Arendal har lagmannsretten kun en egen rettssal i tinghuset.

Ombygging av tinghuset i Skien

Etter 20 års planlegging, ble det våren 2017 satt i gang et større ombygningsarbeid av tinghuset. Det har over svært lang tid bygget seg opp et behov for å bedre bla. kontorforholdene, rettssalskapasiteten og sikkerhetsløsninger i tinghuset, både for Nedre Telemark tingrett og Agder lagmannsrett. Det blir et påbygg som rommer heis, men ut over dette er det kun ombygging av eksisterende bygningsmasse.

Under ombyggingen ble det nødvendig å finne midlertidige løsninger, slik at den daglige driften kunne gå ufortrødent videre uten at publikum ble skadelidende. Tålmodige og forståelsesfulle ansatte i domstolen har gjort sitt til at dette var mulig. Ombyggingen er planlagt ferdigstilt i løpet av februar 2018. For lagmannsrettens del blir det også innredet en ny rettssal. Lagmannsretten ser virkelig frem til å kunne ta i bruk de nye lokalene, etter mange år med midlertidige kontorer og dårlige romløsninger.

Bygging av heis ved tinghuset i Skien, sommeren 2017.

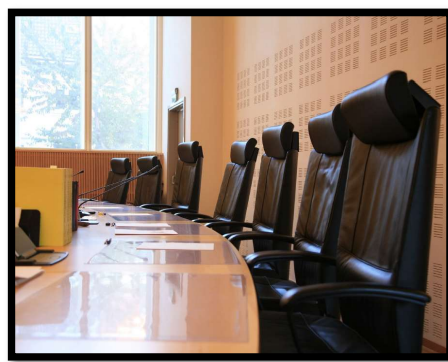
Som en videreføring av byggeprosjektet, er det også et håp om å gjøre endringer i pauserom og resepsjonsområde. Dette kommer i så fall først i gang i løpet av 2018.

Øvrige lokaler

Lagmannsretten har egne rettssaler i lokalene i Kristiansand, Arendal, Tønsberg og Skien.

Rettssal 1, Skien tinghus.

Rettssal 5, Kristiansand tinghus.

Teknisk utstyr

Det varierer hvor mye teknisk utstyr som finnes i de ulike rettssalene og det er generelt et stort behov for å oppgradere dette. Dette gjelder ikke minst nå som domstolene er i ferd med å bli mer digitale. Tilrettelegging med tanke på å kunne føre «papirløse» saker for domstolene, vil derfor ha stort fokus fremover og behov for økonomiske midler.

Informasjon til publikum

Alle tinghusene har informasjonstavler som viser hvilke saker som behandles til enhver tid, samt i hvilken rettssal ankeforhandlingene foregår i. Informasjonstavlene oppdateres automatisk fra domstolenes sakssystem. I tillegg vises praktisk informasjon på egne skjermer i flere av tinghusene.

Økonomi

Domstolen fikk tildelt til sammen ca. 47,5 millioner kroner til drift i 2017. Av den samlede bevilgningen ble ca. 40,6 millioner kroner brukt til lønn til fast ansatte, vikarer, ekstraordinære og tilkalte dommere og rettsbetjenter, samt arbeidsgiveravgift, og ca. 2,4 millioner til leie av lokaler. Disse faste utgiftene utgjør ca. 90 % av den samlede bevilgningen.

En annen vesentlig utgift er reiseutgifter som i 2017 utgjorde ca. kr 2,2 millioner.

I tillegg til utgifter i forbindelse med driften av domstolen, foretas utbetalinger direkte knyttet til den enkelte straffesaken. Utbetalingene dekker godtgjørelse og reiseutgifter til oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige, meddommere, tolker og vitner. Videre foretas det utbetalinger i forbindelse med fri retts hjelp i sivile saker og saksomkostninger som staten har blitt idømt. Til sammen utgjør disse utbetalingene ca. 30 millioner kroner i 2017.

Agder lagmannsrett digitaliseres

Digitalisering av domstolene er en utvikling på linje med utviklingen ellers i samfunnet. Prosjektet *Digitale domstoler* i regi av Domstoladministrasjonen har som mål å gjøre domstolene papirløse innen år 2023. Høsten 2016 gjennomførte Agder lagmannsrett sine første elektroniske ankebehandlinger. Dette er en helt annen måte å håndtere dokumenter på enn den papirbaserte behandlingsformen som vi har lang tradisjon for. Erfaringene fra den digitale ankebehandlingen var i all hovedsak positive. I omfattende saker med mye sakspapirer, vil en elektronisk ankebehandling ha stor effekt. Økt digitalisering er noe domstolen har hatt et stort fokus på i 2017.

Aktørportalen

Innføringen av *Aktørportalen* er en viktig og omfattende reform som hadde oppstart i 2017. Dette er et system for elektronisk utveksling av dokumenter og saksinformasjon i sivile saker. Aktørportalen vil på svært sentrale områder endre måten domstolene og advokatene både arbeider og samarbeider på. Systemet er utviklet i et samarbeid mellom Domstoladministrasjonen og Advokatforeningen. Domstoler og advokater har gradvis tatt i bruk løsningen, og i 2017 var tiden inne for at Agder lagmannsrett kunne ta dette i bruk. Både domstolene og aktørene i sivile tvistesaker kan nå utveksle saksinformasjon og dokumenter elektronisk. I løsningen kan man også behandle salær oppgaver, både for tviste- og straffesaker.

Agder lagmannsrett markerte, sammen med Nedre Telemark tingrett, startskuddet for Aktørportalen 26. april 2017. Advokater, advokatfullmektiger og sekretærer ble invitert til tinghuset i Skien, hvor det ble informert om den nye måten å kommunisere med aktørene på. I tillegg til informasjonen som ble gitt på tinghuset denne dagen, ble de største advokatfirmaene i Skien, Porsgrunn og Kragerø besøkt de påfølgende dagene. Det ble på denne måten lagt vekt på å komme i kontakt med flest mulig av de profesjonelle aktørene, som er de som i denne omgang har fått muligheten til å benytte Aktørportalen i samhandling med domstolene.

Det er mange fordeler med Aktørportalen. Vi kan sende og ta imot dokumenter på en rask og sikker måte. Det vil også være store økonomiske besparelser i forhold til blant annet porto. I tillegg gir systemet umiddelbar tilgang til saksinformasjon, dokumenter og avgjørelser. Aktørportalen gir en god oversikt over saker, frister, dokumenter og bilag. Man har også muligheten til å kunne gjøre fortløpende oppdateringer via pc, nettbrett og mobil. Agder lagmannsrett har en egen ressursgruppe som sørget for at innføringen av Aktørportalen foregikk så effektivt og smidig som mulig.

Digitale fengslinger

Helt mot slutten av året, nærmere bestemt 20. desember, mottok lagmannsretten de første elektroniske fengslingssakene. *Digitale fengslinger* er betegnelsen på de sakene som oversendes elektronisk fra tingrettene til lagmannsretten. Kristiansand tingrett og Nedre Telemark tingrett var omfattet av ordningen fra oppstarten i 2017, mens de øvrige tingrettene i lagdømmet forventes å ta den nye rutinen i bruk i løpet av 2018. Fengslingssakene behandles videre digitalt ved lagmannsretten, før de også returneres digitalt til første instans. De nye rutinene for oversendelse av fengslingssakene er en betydelig forenkling av nettopp denne delen av arbeidet, og det forventes en raskere og enklere saksbehandling.

Omstilling og nye rutiner

Innføringen av de nye digitale systemene har medført behov for en gjennomgang og endring av interne rutiner i domstolen. Selv om det på lang sikt vil være arbeidsbesparende at saksgangen blir mer digital, tar det noe tid før man kan hente ut denne gevinsten. I en mellomperiode, hvor deler av saksgangen er digital mens noe fortsatt er papirbasert, vil man måtte jobbe både etter gamle og nye rutiner. Det tar også tid å omstille seg til den nye arbeidssituasjonen og endre innarbeidede arbeidsmønstre. Det tar tid å gjøre seg kjent med nye digitale løsninger og saksrutiner, og å bli tilfreds med en annen måte å løse arbeidsoppgavene på. Den nye hverdagen ser likevel ut til å bli mer og mer digital – også i domstolene.

Saksavvikling og statistikk

Tilgang og avvikling av saker

Etter at inngangen på sivile ankesaker har hatt ein aukande tendens dei seinare åra, med 267 innkomne saker i 2016, 264 saker i 2015, 258 saker i 2014 og 255 saker i 2013, var det i 2017 ein nedgang til 245 innkomne saker. Innkomne barnevernsaker i 2017 var 51, ein auke frå 44 i 2016.

Inngangen på straffesaker totalt sett i 2017 var 478 saker, ein nedgang frå 514 i 2016. Det vart avvikla 492 saker mot 526 i 2016 og med ei gjennomsnittleg saksbehandlingstid på 61 dagar mot 53 året før. Rettstimetaleet gjekk opp til 1723 mot 1696 året før, som også innebar ein sterk auke etter nedgang både i 2014 og 2015. Variasjonen i rettstimetaleet har samanheng med type saker lagmannsretten til ei kvar tid har til behandling, og i både 2016 og 2017 vart det avvikla fleire svært langvarige og omfattande straffesaker, som har slått kraftig ut på rettstimetaleet, og dermed også på tal avvikla saker.

For 2017 var inngangen på ankar over vedtak og orskurdar i straffesaker 511 saker, omtrent på same nivå som i 2016, der det kom inn 514. Det kan elles for denne sakstypen visast til at frå ein topp på 729 saker i 2002, fall inngangen på saker kvart år til 438 saker i 2011, for deretter å stiga til 505 saker i 2012, 643 i 2013, 606 i 2014, 556 i 2015 og 514 i 2016.

Straffesaker

Det kom som sagt 478 ankar over dommar i straffesaker til ankeprøving etter straffeprosesslova § 321 i 2017. Omlag halvparten av ankane gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet (fullstendig anke), medan halvparten er avgrensa til å gjelda straffutmålinga, saksbehandlinga eller lovbruken i tingretten.

Av dei innkomne straffesakene skal anke i ei sak med strafferamme over 6 år utan vidare visast til ankeforhandling, medan ankar i andre saker kan verta nekta fremja når det er klart at anken ikkje vil føra fram. I 2017 vart 37 % av ankane i straffesaker viste til ankeforhandling, det same som i 2016, noko som også er eit normalnivå. 57 % av ankane vart nekta fremja, medan 6 % vart avgjort på annan måte under ankeprøvinga. Dette omfattar både saker som vert avviste av formelle grunnar og saker der lagmannsretten finn det klart at tingrettens dom bør opphevast eller at den bør endrast til gunst for den sikta.

Det vart i alt vist 176 saker til ankeforhandling i 2017 mot 188 saker i 2016. Det er avvikla 189 saker i 2017 mot 201 i 2016.

Av dei enkelte sakstypene er det med tala for 2016 i parentes, avvikla 56 (36) lagrettesaker, 44 (65) bevisankar med meddomsrett, 29 (32) avgrensa ankar med meddomsrett og 60 (68) fagdommarsaker.

Sjølv om variasjonane i inngangen på dei ulike sakstypene ikkje er så store, går det likevel fram at fagdommarsakene over dei siste åra har hatt ein merkbar nedgang, lagrettesakene har hatt ein markant auke i 2017, medan bevisankar med meddomsrett har hatt ein like markert nedgang i 2017.

Gjennomsnittleg saksbehandlingstid for avgrensa ankar i fagdommar saker er 127 dagar, og 129 dagar for avgrensa ankar med meddomsrett. Gjennomsnittleg sakbehandlingstid for lagrettesaker er 168 dagar, og for bevisankar med meddomsrett er 176.

I 2017 vart det behandla 508 ankar over vedtak og orskurdar i straffesaker, det som tidligare vart kalla kjæremål. Tilsvarende tall var 511 i 2016, 556 i 2015, og 606 i 2014. Ca 60 % av sakene gjeld varetektsfengslingar. Andre vanlege sakstypar er mellombels beslag av førarkort og besøks/kontaktforbod. Desse sakene er prioriterte og vert behandla skriftleg etter kvart som dei kjem inn med ei gjennomsnittlig behandlingstid på fire dagar (1-2 dagar i fengslingssaker).

Straffesaker - ankeprøving

	2014	2015	2016	2017
Innkomne	509	521	514	478
Tilvist til ankeforhandling	207	242	188	176
I % av innkomne saker	40	46	37	37

Straffesaker til ankeforhandling

År	2014	2015	2016	2017
Innkomne	207	242	188	176
Avslutta	238	207	201	189

Straffesaker – anke over vedtak og orskurdar

År	2014	2015	2016	2017
Innkomne	606	556	511	508

Saksavviklingstid i dagar, ankar over dommar

	Straffesaker samla	Lagrette	Meddomsrett bevisanke	Meddomsrett avgrensa anke	Fagdommarsak
2014	128	122	157	124	111
2015	106	109	127	93	96
2016	125	141	139	107	115
2017	150	168	176	129	127

Lagrettesaker er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet, og der strafferamma er fengsel i meir enn seks år. Desse ankane kan ikkje *ankeprøvast*, noko som inneber at den tiltalte har krav på ny behandling, og med lagrette. Lagretten på 10 (fem kvinner og fem menn) avgjer skuldspørsmålet, og ved fellande svar deltek lagrettens ordførar saman med tre andre medlemmer av lagretten (etter loddtrekking) saman med dei tre juridiske dommarane i behandlinga av straffutmålinga.

Lagretteordninga er avvikla med verknad frå 1. januar 2018, og desse sakene skal no behandlast med ein meddomsrett som består av to fagdommarar og fem meddommarar. Høvet til å få behandla saka på nytt utan prøving, står ved lag.

Meddomsrett, bevisanke er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld bevisvurderinga under skuldspørsmålet, men der strafferamma er fengsel inntil seks år. Her har ikkje tiltalte krav på ny behandling. Dette inneber at tre lagdommarar føreteke ei *prøving av anken* på bakgrunn av skriftleg behandling. Dersom dei tre dommarane finn det klart at anken ikkje vil føra fram, vert den nekta fremja til behandling. Vert anken vist til ankeforhandling, vert rett sett på same måten som for saker med strafferamme over seks år, dvs med to fagdommarar og fem meddommarar.

Meddomsrett, avgrensa anke er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld straffutmålinga (eller saksbehandlinga/lovbruken) og der strafferamma er fengsel i meir enn seks år. Også her har tiltalte krav på ankebehandling, jf. ovanfor. Ved ankeforhandlinga deltek også her to juridiske dommarar og fem meddommarar.

Fagdommarsaker er saker der tiltalte har anka tingrettens dom for så vidt gjeld straffutmålinga (eller saksbehandlinga/lovbruken), og der strafferamma er under seks år. I desse saken vert det føreteke ei ankeprøving som vist til for *meddomsrett, bevisanke*. Vert anken vist til ankeforhandling, deltek tre juridiske dommarar.

Sivile saker

Som nemnt ovanfor er det kome inn i alt 245 ankar over dommar i sivile saker i 2017, mot 267 i 2016. Det er avvikla 240 saker, 35 færre enn året før, og den gjennomsnittlege saksbehandlingstida har gått opp frå 173 til 189 dagar. Saksbehandlingstida ligg ved dette litt over målet på seks månaders gjennomsnittleg saksbehandlingstid. Som nemnt annan stad har Agder lagmannsrett etter ressursfordelingsmodellen 3 ½ årsverk lågare bemanning enn vi skulle hatt, og er såleis lågare bemanna sett i høve til saksmengd enn dei øvrige lagmannsrettane. I tillegg hadde vi i 2017 fleire langtidssjukemelde dommarar, noko som i sum har medført både færre behandla saker, og lengre saksbehandlingstid.

I 2017 kom det også inn 149 ankar over vedtak og orskurdar i sivile saker, som er ein nedgang frå 2016 der det kom inn 192. Eksempel på slike saker er klage over saksbehandlinga i tingretten, mellombels avgjerder i saker etter barnelova og ulike spørsmål om tvangsfullføring, gjeldsordning og konkurs. Desse sakene vert som regel behandla skriftleg. Det vart avvikla 151 saker. Gjennomsnittleg saksbehandlingstid har i mange år lege på ca ein månad, og i 2017 var dette talet på 26 dagar.

Frå og med 2016 vart Agder jordskifteoverrett slått saman med Agder lagmannsrett, og i 2017 kom det inn 7 nye saker mot 10 året før. Det vart avvikla 13 saker, med ei gjennomsnittleg saksbehandlingstid på 360 dagar.

I tillegg til ankesakene behandlar lagmannsretten også *overskjøn*, som er rettsmiddel mot skjøn i tingrettane og jordskifterettane. Skjøn kan gjelda forskjellige typar saksforhold; men i dei fleste tilfella gjeld det verdsetting av fast eigedom, som utmåling av erstatning ved ekspropriasjon, innløyning av festetomter eller odelsløyning av landbrukseigedommar. Lagmannsretten tok i mot 15 saker i 2017, ein auke frå 8 i 2016, og behandla 12 mot 4 i 2016. Gjennomsnittleg saksbehandlingstid var på 195 dagar i 2017 mot 335 dagar i 2016.

Saker om overprøving av avgjerder i Trygderetten vert behandla av lagmannsretten som første instans. Sjølv om Trygderetten er eit forvaltningsorgan, ikkje ein domstol, går desse sakene direkte til lagmannsretten utanom tingretten. Dei fleste sakene gjeld krav på uføretrygd. I 2017 kom det inn 10 saker mot 19 året før, og avvikla 19 saker mot 18 i 2016. Gjennomsnittleg saksbehandlingstid var på 308 dagar mot 269 i 2016.

Sivile saker

År	2014	2015	2016	2017
Innkomne	258	264	267	245
Avslutta	275	246	275	240

Sivile saker - anke over vedtak og orskurdar

År	2014	2015	2016	2017
Innkomne	203	173	192	149
Avslutta	211	168	192	151

Saksavviklingstid i dagar, ankar over dommar

Sivile saker – ankar over dommar

År	2014	2015	2016	2017
Behandlingstid	158	167	173	189

Lagmannsretten har som nemnt ovanfor også i 2017 hatt færre dommarårsverk enn ressursfordelingsmodellen skulle tilseia, og dette merkast godt på saksbehandlingstida. Takka vere lågare innkomst av nye saker og stor dugnadsvilje både hos dommarar og saksbehandlarar, er det lågare restanse i straffesakene i 2017 enn året før, dvs. 61 mot 68, og restansen i sivile saker er på same nivå som i 2016.

Arbeidet med jordskiftesaker

Ny jordskiftelov trådte i kraft 1. januar 2016. Fra samme tid ble landets jordskifteoverretter slått sammen med de respektive lagmannsrettene, og vi fikk et enklere ankesystem. Alle anker over avgjørelser i jordskifterettene kommer nå til lagmannsrettene. Dette er hovedsakelig anke over dom, jordskifteavgjørelser og begjæring om overskjønn. Felles for sakene som behandles av jordskifterettene er at de gjelder fast eiendom.

Sak nr. 16-005048AJA-ALAG Møgster

Som følge av at jordskiftelagdommeren i Gulating var inhabil, behandlet Agder lagmannsrett enkelte saker i Gulating lagdømme i 2017. En av disse sakene gjaldt spørsmål om oppløsning av sameie i strandsonen på øya Møgster i Austevoll kommune i Hordaland. Øya ligger ut mot storhavet sørvest for Bergen, har ca. 55 fastboende, egen barneskole, butikk og fast fergeforbindelse.

Særpreget geologi på værharde Møgster.

Vestrevågen – en lun havn mot storhavet.

Agder lagmannsrett har ankommet øya Møgster i Austevoll, for å ta fatt på sak nr. 16-5048AJA-ALAG Møgster.

Saken har en lang historie og har vært behandlet i flere rettsinstanser opptil flere ganger. Saken ble krevd allerede i 1999 for Nord- og Midhordland jordskifterett. Kravet gikk ut på at noen av partene ønsket en oppløsning av sameiet i strandsonen på øya Møkster med tilliggende mindre øyer og holmer. Det var imidlertid uenighet om det var sameie eller ikke. Jordskifteretten avviste først saken, da den mente det ikke var sameie i strandsonen. Avgjørelsen ble anket til Gulating jordskifteoverrett, som kom til at det ikke var så viktig om det var sameie eller bruksrettigheter. Det viktigste var at det ble lagt til rette for en rasjonell og fornuftig bruk av arealene. Saken ble fremmet og returnert til jordskifteretten for videre behandling. Jordskifteretten gikk opp en del grenser på øya og i 2003 ble det avsagt dom i spørsmålet om strandsonen lå i sameie. Jordskifteretten kom til følgende slutning:

1. *Strandsona rundt Møgster m/tilliggande øyer (gnr. 23 i Austevoll) er eigd av grunneigar av tilstøtande landeigedom.*
2. *I strandsona rundt Møgster m/tilliggande øyer (gnr. 23 i Austevoll) er det ein felles bruksrett til fiskeri, tangskjær og landslod for eigedomane som var med i jordskifte slutta i 1881 og seinare fråskilde eigedomar som har fått andel i bruksretten.*
3. *Partane bærer kvar sine sakskostnader, jfr. tvistemålslova § 172, 2. ledd.*

Jordskifteretten mente altså at det ikke var sameie i strandsonen, men at det hvilte bruksretter på arealene langs sjøen. Avgjørelsen ble anket til Gulating lagmannsrett (LG-2004-17629) som i 2006 avsa dom med følgende slutning:

1. *Stranda rundt Møgster og dei andre øyane som høyrer til gnr. 23 i Austevoll med unnatak for areal i strandsona som er frådelt særskilt og kring øya Horgo og andre øyer som tilhøyrer gnr. 23 bnr. 2, er eit sameige mellom bnr. 1-20, med unnatak av bnr. 2 og 15.*

Sameiget utgjer eit belte på 10 meter målt vassrett frå flomålet innover land.

.....

Lagmannsrettens dom ble anket til Høyesterett, som i 2006 nektet å ta saken til behandling. (HR-2006-862-U). Dommen i Gulating lagmannsrett om at strandsonen lå i sameie var dermed rettskraftig. Dette måtte legges til grunn for videre behandling av jordskiftesaken.

Jordskifteretten tok så fatt på arbeidet igjen. Grensene for sameiet ble gått opp og det ble gått opp grenser for eiendommer som var blitt fradelt i strandsonen. Det ble også avsagt enkelte dommer om eiendomsforholdene. Arbeidet med jordskifteaken var omfattende og tidkrevende, med blant annet verdsetting av strandsonen og vurderinger om hvordan strandsonen kunne løses opp og fordeles til eierne.

I 2011 avsa jordskifteretten et rettsendrende vedtak. Deler av strandsonen som var av liten verdi ble tillagt eiendommene innenfor. Her beholdt likevel sameiet retten til å etablere næringsvirksomhet ut over landbruk, f.eks. bølgekraftverk. Eiendommer som hadde tatt i bruk deler av strandsonen til naust, brygge eller liknende, fikk tildelt disse arealene og ev. noe areal i tillegg. Resten av strandsonen ble liggende i sameie. Det ble etablert et eget sameielag med vedtekter for forvaltning av sameiet.

Jordskifterettens avgjørelse ble anket av flere parter både til Gulating lagmannsrett og til Gulating jordskifteoverrett. Anken til lagmannsretten ble avvist, da man kom til at jordskifteoverretten var riktig ankeinstans. Som følge av dette ble det søkt om oppfriskning for fristoversittelse til jordskifteoverretten (sak 2500-2011-0010), men dette ble ikke tatt til følge.

Gulating lagmannsretts dom om at strandsonen lå i sameie, ble forsøkt gjenåpnet for Frostating lagmannsrett både i 2013 og 2014. Frostating lagmannsrett tok ikke kravene til følge. Begge avgjørelsene ble anket til Høyesterett, som nektet å fremme dem.

Anken over jordskifterettens resultat til Gulating jordskifteoverrett ble overført til Agder jordskifteoverrett i 2015 på grunn av inhabilitet. Etter at ny jordskiftelov trådte i kraft i 2016, ble det dermed Agder lagmannsretts oppgave å ta fatt på saken.

Underveis i saksforberedelsen døde en av de ankende partene, og dødsboet ble solgt til flere personer. Det ble et spørsmål om de nye eierne ønsket å tre inn i saken. Etter en avklaring av dette, viste det seg at det kun var en av de nye eierne som sto igjen som ankende part. Han ønsket en full oppløsning av sameiet, ikke en delvis oppløsning, som jordskifteretten hadde kommet frem til. Det var til sammen 54 parter i saken og mange meninger om både saksgang og løsning. Det ble holdt ankeforhandling på Møkster 19. og 20. april 2017.

Retten på vei til dagens rettsmøte.

Befaring i ruskevær.

Agder lagmannsrett kom til at det ikke var grunnlag for endringer i jordskifterettens løsning og forkastet anken. Lagmannsretten skriver blant annet i avgjørelsen:

Lagmannsretten nevner innledningsvis at jordskiftesaken er gjennomført etter jordskifteloven fra 1979. Ny jordskiftelov trådte i kraft 1. januar 2016. Lagmannsretten skal legge loven fra 1979 til grunn ved prøving av saksbehandlingen og de materielle forholdene i saken, jf. jordskifteloven § 9-6 andre ledd. Gjennomføringen av ankebehandlingen følger ny lov. Anken omfatter tema der lagmannsretten har full prøvingsrett, jf. jordskifteloven § 8-10 første ledd. Rettsendrende vedtak i loven fra 1979 tilsvarer jordskifteavgjørelse i gjeldende lov.

Gulating lagmannsretts dom i 2006 slo fast at det var sameie i strandsona på Møkster. I følge dommen er det sameie fra flomålet og 10 m inn, målt horisontalt. Dommen dannet utgangspunkt for jordskifterettens behandling av kravet fra Karsten Møgster om oppløsning av sameiet. Det var langt fra opplagt hvordan oppløsningen skulle gjennomføres. Jordskifteretten hadde flere møter med partene og laget forslag som ble sendt til uttalelse. Løsningen ble at de mindre verdifulle delene av strandlinja og områdene hvor det var etablert tiltak i strandlinja ble oppløst. Resten ble liggende i sameie, og det ble opprettet et sameielag til å forvalte arealet. Det er ingen fasit i en slik sak. Det er mange interesser og hensyn som må veies mot hverandre. Etter lagmannsrettens vurdering har jordskifteretten kommet fram til en løsning som, ut fra en samlet vurdering, er hensiktsmessig.

.....

Videre skriver lagmannsretten:

Under ankeforhandlingen ble det reist spørsmål ved om et sameielag vil fungere. Lagmannsretten registrerer at det er mye positiv vilje på Møkster, og at befolkningen samarbeider godt om flere tiltak. Om sameierne er villige til å legge uenigheten bak seg og se framover, er lagmannsretten trygg på at sameielaget vil kunne fungere.

.....

Jordskifteavgjørelsen ble avsagt 10. mai 2017 og er ikke anket videre. Dermed kan en lang og krevende prosess for grunneierne på Møkster være over. Hvordan sameielaget kommer til å fungere, gjenstår å se.

Værslitt – men en gang et staselig naust på Møkster.

Øvrige jordskiftesaker

Etter at jordskifteoverretten ble slått sammen med lagmannsretten har antall anker over den sakstypen som tidligere ble anket til jordskifteoverretten, gått ned. Det er ennå tidlig å si om dette vil vedvare og hva grunnen til nedgangen i så fall skyldes. Det blir spekulasjoner, men noe av årsaken kan være at ankegebyret har økt og at terskelen for å anke til lagmannsretten oppleves som høyere enn å anke til jordskifteoverretten. Samtidig har antall skjønssaker økt, noe som trolig skyldes at jordskifterettene har fått utvidet hjemmel til å holde skjønn som egen sak. Det gjenstår å se hvordan utviklingen fortsetter i årene fremover.

Antall ankesaker innkommet fra jordskifterettene i Agder etter sammenslåingen i 2016:

	2016	2017
Anke over dom	10	9
Anke over kjennelse	7	1
Begjæring om overskjønn	1	6
Anke over jordskifteavgjørelse	10	7
Sum	28	23

Det ble avsluttet 13 ankesaker over jordskifteavgjørelser i 2017. En stor andel av disse endringssakene gjaldt private veier. Av de 13 sakene som ble avsluttet, omhandlet 11 ulike forhold rundt private veier, hovedsakelig bruksordningsbestemmelser.

Ved årsslutt var det 7 foreliggende anker over jordskifteavgjørelser, hvorav 3 av sakene for tiden er stanset i påvente av ulike avklaringer. Det er også 3 av sakene som inneholder anke over dom i tillegg til anke over jordskifteavgjørelse. Slike anker behandles som regel som en sak, avhengig av hva spørsmålene gjelder.

Privat vei i Hovin, Tinn kommune. Anke over jordskifteavgjørelse behandlet i sak nr. 16-166665AJA-ALAG Bratterudveien. Saken gjaldt bl.a. spørsmål om fordeling av kostnader til opprusting og fremtidig vedlikehold.